D·N
14/3 1947

USA rycker närmare

President Trumans tal i onsdags är det klaraste och märkligaste beviset hittills för att USA vill och alltså skall bli en avgörande faktor även i vad man brukar kalla europeisk politik. Två gånger har unionen på ett bestämmande sätt ingripit i konflikter som på en gång varit europeiska och världspolitiska. Efter insatsen under första världskriget kom ett långt skede av isolationism och likgiltighet. På många håll har man väntat att efter det andra världskriget en liknande stämning skulle växa fram och bli dominerande. En rad aktioner, debatter och politiska opinionsyttringar har jävat den tanken. Men aldrig har dementin varit så uttryckling som då unionens statschef under anslutning från det stora flertalet inom båda partierna begär att USA direkt skall visa sitt intresse för Grekelands och Turkiets bevarande som självständiga stater.

Talet innebär att USA förklarar sig beredt att uppta Englands sekelgamla roll i europeisk politik. Vad innebär denna roll? Det har sagts, och med viss rätt, att England alltid bekämpar den stat som synes vara på väg att vinna herravväldet inom det europeiska fastlandet. Filip II:s Spanien, Ludvig XIV:s och Napoleons Frankrike, Wilhelm II:s och Hitlers Tyskland, alla har de mött England på sin väg mot makten i Europa. England har därför kunnat stämpla som Europas fiende, den franska propagandan för 150 år sedan lika väl som den tyska under de senaste årtiondena har förklarat England vara det stora hindret för Europas enande. Tanken är riktig under två förutsättningar: att man icke räknar England till Europa och att man med ett enat Europa menar att en kontinentalmakt behärskar Europa. Från en annan synpunkt har England framstått som maktbalansens upprätthållare och de små staternas beskyddare. Och det har kunnat fastslås att den position som från början helt bestämdes av läget och intresset efter hand präglats av idéer som kunnat övervinna intressets omedelbara krav: folkstyrelsen och den nationella självbestämningsrätten har blivit självständigt verksamma drivkraft för brittisk opinion.

England har icke spelat ut den roll som sedan århundraden gjort själva ordet England till en symbol för strävanden till frihet och humanitet. Men det kan icke ensamt hålla ställningen. Efter det andra världskriget måste USA ryckas in. Den engelske premiärministern Canning talade år 1823 om att han kallat en ny värld — de självständiga sydamerikanska staterna — till hjälp för att återställa balansen i den gamla världen. I mängfaldig förstoring föreligger nu samma situation.

Trumans uppträdande har påstätts medföra en skärpning av läget. Snarare är det ett bevis på motsättningarnas styrka. Samtidigt som fredskonferensen i Moskva sammanträder anser USA:s statsledning det vara nödvändigt att betona sin fasta hållning inför de ryska anspråken. Under åren efter krigets slut har USA liksom England vacklat mellan Münchenpolitik och en på fordragens uppfyllande inriktad motståndspolitik. Den eftergiftsvilja som fick sitt världshistoriska uttryck i München har sannerligen icke saknats i förhållandet till Ryssland. Deklarationerna vid Atlantmötet, i Jalta och i Potsdam har på en rad punkter övergivits. Ryssland har i realiteten fått behärska Polen, Jugoslavien, Rumänien och Bulgarien, för att icke tala om de baltiska staterna. De från val som utlovades i dessa stater har blivit val efter ryskt mönster. I Ungern och Tjeckoslovakien har löftena om demokrati likaledes snedvridits genom ryska ingripanden. England och USA har protesterat, men den ryska ståndpunkten har segrat. Frihetsparollen i Atlantdeklarationen måste nu citeras med de ironiska tonfall som man gärna använder för vördade men i praktiken övergivna ideer.

USA:s ställningstagande kritiseras helt naturligt av dem som vill offra alla länder utom sitt eget för att bevara freden. Man talar med samma litet oroliga förakt om de stater Ryssland underlagt sig som man — inom andra kretsar — för tio år sedan talade om de av Hitler undertryckta länderna, och en fortsatt eftergiftspolitik från västmakternas sida betraktas nu såsom då som en politik i fredens intresse. Hos de flesta utlöser likväl med all säkerhet den amerikanska aktionen en känsla av ökad trygghet. Ingen misstänker USA för erövringspolitik; få tvivlar i grunden på att dess insatser tjänar en varaktig fred. Men som vanligt är en surmulen uppsyn och en smäsint kritik naturlig just med de stater för vilka man hyser förtroende och gentemot vilka tendensen att mästra inte hålls tillbaka av fruktan. Därför kommer den lättnad som många små folk i Europa känner över förnimmer inte alltid till klara och uppriktiga uttryck — trots vissheten om att USA är garantin framför alla andra för freden och de ännu självständiga folkens frihet.

Till främjande av humanistisk forskning

skulle enligt regeringens förslag anslås ett årligt statligt bidrag av 600.000 kr.; till detta kommer en räntesvkastning av humanistiska fonden på 250.000 kronor för år. Beloppen skall enligt förslaget användas bland annat till understöd åt enskilda forskningsarbeten, resestipendier, anslag för publicering av vetenskapliga arbeten. Om förslagets värde i det hela torde alla vara ense; det kompletterar på ett nödvändigt sätt den föreslagna ökningen av befattningar vid universitet och högskolor.

På en punkt, som upptagits i en av professorerna Andrén och Holmbäck väckt motion, verkar emellertid förslaget betänkligt. Det gäller anslagets administration. Enligt Vitterhetsakademins ursprungliga yrkande skulle akademin i den anslagsutdelande nämnden besitta sex av tolv platser. Då detta yrkande stötte på opposition reticerade akademin: enligt dess sista förslag, som godtagits av regeringen, skulle av elva ledamöter i nämnden akademin utse fyra, humanistiska sektionerna i Uppsala, Lund och Stockholm samt lärarrådet i Göteborg en var, de teologiska fakulteterna tillsammans en och regeringen två. Vitterhetsakademin skulle alltså ha lika många representanter som de humanistiska avdelningarna vid universiteten tillsammans. Då motionärerna vänder sig emot denna ordning kan de åberopa av flera akademiska myndigheter redan förut framstådd kritik. Enligt motionen skulle blott två eller högst tre representanter för akademin få säte i nämnden.

Denna ändring i regeringsförslaget synes starkt påkallad. Vitterhetsakademin är icke på längt när så representativ för svensk humanistisk forskning som de humanistiska avdelningarna. I akademin invälja i regel endast äldre professorer; i det hela tillämpas vid inval anciennitetsprincipen, något tempererad genom favorisering av formforskare. Någon åldersgräns för ledamotskap är icke stadgad. Följden härav är att av akademins femtio ledamöter över hälften är pensionerade från sina professurer eller andra vetenskapliga tjänster; endast tre ledamöter är under femtio år. Hur orimlig akademins tilltänkta särställning är framgår kanske bäst därav att ingen av de nu fungerande professorerna i litteraturhistoria är medlem; även i t. ex. historia och statskunskap står flertalet verksamma universitetslärare utanför akademin. Men vad som fordras av den nämnd som skall utdela anslagen är framför allt kontakt med yngre forskare och modernt inriktad forskning. Därför framstår motionärernas krav — liksom yrkandet på en åldersgräns på 65 eller 70 år inom akademin — som högst moderat; akademin får även enligt denna ståndpunkt en särställning som snarare betingas av tradition än av sakskäl.

Kyrkoherdetjänsten i Adolf Fredrik föreslår kammarkollegiet skall tills vidare uppehållas med vikarie från 1 april nästa år, då tjänsten blir ledig i och med att kyrkoherde Tord Strömbom avsår som emeritus. Vakansmötesmöten motiverar med den ifrågasatta föreningen av Adolf Fredriks och Klara församlingars pastorat. Kyrkoherdetjänsterna i Gustav Vasa och Enskede, som likaledes blir lediga 1 april nästa år, föreslår kollegiet däremot skall återbesättas med ordinarie innehavare.

PRESSGRANNAR

"Glansen försvar" är rubriken på en ledande artikel om Sverige i den osvhängiga danska Information. Man bor kanske förutskicka att i den tidningen sitter flera pålitliga Sverigevänner. En av dem har skrivit det här:

Sverige har siden Behrelsen stått för sine fattige Naboslande som Landet, der fød af Mælk og Honning saavel i bogstavelig som i økonomisk Betydning. I det første Fredsår havde Sverige sin store Beholdninger af Guld og fremmed Valuta, at de synkede Finansmand nærmest var ængstelige for, hvad Landet skulde stille op med al den dårlige Rigdom. I 1945—46 tegnydte imidlertid en kæmpemæssig Import, der hurtigt fik det til at svinde i Beholdningerne. Indtil Februar 1947 er Sveriges Guld- og Valutabeholdning formindket med ialt 1120 Mill. sv. Kr. Gamle vist har Sverige endnu ingen Valutapukkel, men den kan hurtigt komme, og dets væsentligste Tilgodehavender er i Sterling, der jo noksom bekendt ikke har nogen synderlig stor Købekraft. Importen er svulnet op, men Eksporten er kun Halvdelen af Førkrigstidens. Vi kender Situationen. Dertil kommer de kæmpemæssige svenske Handelskreditter, især til Rusland, der har medvirket til at fremme Inflationstendenser og udhulet Værdien af den nyligt opskrevne svenske Krone. Importregulering og Inflationsbekæmpelse af i Sigte, Glansen er gaset af Sankte Gertrud.

Resultatet av ett och ett halvt års vanstyre. Det har gått fort utför.

Att de politiska konferenserna inte ledde till samling berodde bland annat på att regeringen vägrade att i väsentliga punkter skapa full klarhet och fasta garantier, Tidningen Ljusman (fp) riktar särskilt uppmärksamheten på den omtvistade lönefrågan:

Om kässegringar leda fram till en höjd prisnivå, medföra de ju ingen ökning av inkomstens realvärde, och att i ett sådant läge helt lita till priskontrollens hämmande inverkan är utan tvivel att överdriva den förmåga. På denna punkt begärde oppositionen ett klart utslutande, som inte lämnade rum för olika tolkningar, och som innebar ett krav på stabilisering av inkomster och priser vid i stort sett den nivå, som nås sedan de nu aktuella justeringarna slutförts. Från regeringens sida har man icke varit benägen att lämna ett så klargörande besked som oppositionen ansåg nödvändigt. Regeringen har inte velat eller inte vågat inta samma bestämda hållning som dess partivänner i den engelska arbetarregeringen.

Nu lätaas emellertid Morgon-Tidningen (s) som om det inte alls rätt någon meningsskiljaktighet härvidlag:

Om en ohämmad inkomstsegring har den centrala roll, som man på borgerligt håll gärna vill göra gällande, hade det inte då varit praktiskt betydelefullt med en av alla partier stödd deklaration, där det förklaras att inkomsterna i pengar, efter de nu aktuella justeringarna, inte för stegras ytterligare förrän en förbättring av produktionen lämnar utrymme därför? Om en brett lagd rundabordskonferens varit ett så betydelefullt led i åtgärderna mot inflationen, som gjorts gällande då man kritiserat regringen för underlåtenhet i det fallet — skulle det inte då ha varit vårt att ta fasta på förslagets utfästelse om en sådan konferens?

Den utfästelsen står sig väl under alla förhållanden — eller hur? När förhandlingarna om jordbruksprisernas lett till en uppgörelse borde regringen i eget intresse vara villig att återlgen kalla till dessa överläggningar. Fastän det kritiska skedet på den industriella arbetsmarknaden nu ligger bakom ryggen, finns det många brännande problem att dryfta tillsammans med företagare och fackföreningsmän. Regeringen blir emellertid — för att citera Ekkälutma-Kuriren (fp) — för en gångs skull nödsakad att vidta motbjudande åtgärder och säga folket obehagliga sanningar, vilka innebar ett klart underkännande av den politik den själv fört:

Dyrstiska åtgärder mot importen ha redan beslutats. Alla halva demenier till trota torde vi också förhindra om ett Ekberödolan i Amerika, som skulle ge oss en galgenfrist. Man blir tvungen att snart nog ta priskontrollen under omprövning, och man måste i de anställdas egen intressetilse, att deras nominella löner icke stiga så, att reellinnerna försämras. Allt detta ville man ha oppositionen med på. Det var syftet med konferensen. Regeringen skulle vid varje ny jobbigast kunna skjuta skulden på oppositionspartierna och ha dessa kedjade vid sin triumfvagn. Försöket lyckades inte, främst därför att den inte kunde övervinna sig själv och inte var benägen att offra något av sin socialistiska ideologi för att åstadkomma samförstånd.

För många av oss är yrket förknippat med att vi ständigt måste vara på glende fot. Där dyker förr eller senare upp ett behov av ett extra stöd åt fötterna. Rådgör i tid med KIFA:s fotvårdsavdelning och låt prova ut ett par vilgivande hälfostöd, modell Prof. Hybbinette.

På längre sikt är detta den lyckligaste utgången. Det skapar också klarhet i svensk politik och ger rena frontlinjer till nästa års stora uppgörelse. Vi veta nu var vi ha varandra.

Det skall också klargöras hur vi har kommit i detta bedrövliga läge. Så länge konferenserna pågick var det lämpligast att låta skuldfrågan vila, men nu är det all anledning att ge den en central plats i debatten. Regringen har ansvaret för det trångmål som uppstått. Därför är det också naturligt att den i främsta rummet får ansvara för de åtgärder som blivit nödvändiga genom begängna felsteg och försummelser.

Förslaget till studentbostäder i Uppsala har byggnadsstyrelsen furnitt förslillstfälle utformat med en viss ankovtyning till gammal byggnadstradition i Uppsala. Med hänsyn bl. a. till den rådiga förekomsten av sanitär utrustning anses emellertid byggnadskostnaderna, 5,6 milj., betänkande i underkant. Kostnaderna för möbler och inredning, 1.250 kr. pr enkelrum, synes däremot skälligt.

(Annons.)

Skall Ni träffa personer måste Ni vara oklandeligt klädd. Först och främst i välvärdad, fläckfri kostym. Sådan den blir efter renovering vid Saltsjöbadstvätten, namnanrop.

Spar tid med ARBRÅ maskiner
Sorteringstrummor utföras i varierande typer och storlekar, med sållskikten av perf. sållplåt eller sågtråd.
Skopelevatorer, stationära och transp., likaså i flera typer och storlekar. Vidar. fig. visar elevator med gråvskopor, elektrisk drift, hälj- och sänkbar för olika lastningshöjder. Vi lev. all maskinell utrustning för moderna kross- och grussorteringsanläggningar.
ARBRÅ VERKSTADS AKTIEBOLAG
POSTADR. ARBRÅ · TELEFON: 33, 113, 173 (VÄXEL)

AB STOCKHOLMS PATENTBYRÅ
Patent Varumärken
Civilingenjör Harry Onn
CENTRUM (Kungsgatan 36) STOCKHOLM
Tel. 23 09 70
Grundad 1878

·JMW·
Pumpar
Ångpannor
Ångturbiner
Vägmaskiner
JÖNKÖPINGS MEKANISKA WERKSTADS AB
JÖNKÖPING

FÄRG W SERVICE
INFRA-RÖTT
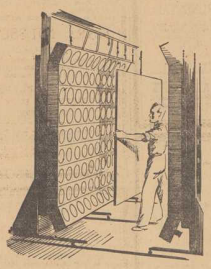
Wedevåg levererar nu färger och lacker för infraröd stråltorkning och har även upprättat en fullständig service till kundernas tjänst i hithörande frågor.
Stråltorkningsmetoden, d.v.s. att med hjälp av infraröd värmestrålning snabbtorka ytbehandlade föremål, erbjuder många fördelar:
Bättre resultat – en jämnare och kvalitetsmässigt sett bättre finish med längre livslängd.
Billigare genom de kortare torktiderna och de låga driftskostnaderna.
Snabbare arbetstakt – upp till 95% tidsvinst jämfört med ugnstorkning.
Enklare tillvägagångssätt enligt principen "löpande band".
Smidigare anpassning genom att en stråltorkningsanläggning lätt kan förflyttas från plats till plats.
Wedevågs Färgservice står till tjänst med utredning av alla problem som röra ytbehandlingen ur teknisk och ekonomisk synpunkt — både beträffande val av färger, målningsmetoder och torkfrågor.
Försök utföras på vårt laboratorium eller hos kunden. I det senare fallet kunna ugnsenheter tillhandahållas för praktiska undersökningar på platsen.
Tillskrift Wedevågs Färgservice
WEDEVÅGS BRUKS AKTIEBOLAG · VEDEVÅG
Avd.-kontor i Stockholm: V. Trädgårdsgat. 17. Tel. 23 46 30 • Göteborg: Vasaplatsen 8. Tel. 11 97 78.

SLÄPSKRAPSPEL
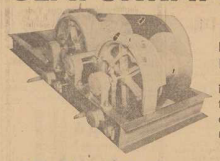
SKRAPOR, BLOCK och LINOR
ingår i vårt tillverknings- och försäljningsprogram
AB Knut Eriksson & Co.
BORLÄNGE Tel. 111 16

Gråjärnsgjutgods
Beställningar å enklare gjutgods, som t. ex. belastningsvikter, bromsklackar eller annat relativt grovt gods, mottages. Svar motses till "C:a 1 ton/veckan", Annons-Kruntz, Göteborg, f. v. b.

Aktiebolaget MATAKI
MALMÖ
Tel. Namnanrop och Telegramadress: MATAKI
INDUSTRIKEMIKALIER
ASFALT- och TJÄRPRODUKTER
IMPREGN. BYGGNADSPAPPER
VÄGBELÄGGNINGSMATERIAL
DIV. KEM.-TEKN. PRODUKTER
Begär Offert
Egna fabriksanläggningar
Import — Export
MATAKIPRODUKT KVALITETSPRODUKT
Nederlag i Stockholm:
STOCKHOLMS JÄRNVARU A.B.
Hudiksvallsgatan 8, tel. 23 42 40.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.